

HISTORISCHE BOERDERIJEN IN EEN VERANDEREND LANDSCHAP

Door: Ewoud van Arkel *)

Boerderijen zijn kenmerkend voor het gebied waarin ze staan. Met hun in vele gevallen nog karakteristieke uitstraling bepalen ze in hoge mate de aantrekkelijkheid van de landelijke omgeving. De instandhouding van dit agrarisch erfgoed is een enorme opgave. 15 provinciale en regionale boerderijstichtingen, verzameld in de stichting Agrarisch Erfgoed Nederland, houden zich bezig met deze problematiek en presenteren zich op het ErfgoedEvent 2017.

Eén van die boerderijstichtingen, de Stichting de Brabantse Boerderij, is ook aanwezig op het ErfgoedEvent en geeft informatie over de lokale situatie.

Agrarisch erfgoed en herbestemming

De stichting Agrarisch Erfgoed Nederland (AEN) is de spil in het landelijk netwerk van regionale of type-gebonden boerderijstichtingen die alle ijveren voor het behoud van historische boerderijen met hun bijgebouwen, hun erven en de directe landschappelijke omgeving. De Stichting de Brabantse Boerderij is één van die boerderijstichtingen.

Sinds de schaalvergroting in de agrarische sector en het intreden van de krimp in het landelijk gebied, is behoud en herbestemming van agrarisch erfgoed voor al de in AEN deelnemende stichtingen een prioriteit. Het credo luidt: *behoud door ontwikkeling.*

In 2003 (het *Jaar van de Boerderij 2003*) werd al vastgesteld dat door veranderende arbeidsvoorkeuren en bijbehorende leefgewoontes, door de verstedelijking en door de stijgende grondprijzen, veel boerderijen hun oorspronkelijk agrarische functie hadden verloren of op korte termijn zouden gaan verliezen. Voor de vrijkomende gebouwen restten in principe twee mogelijkheden: *sloop* of *hergebruik*. De in voorgaande decennia ogenschijnlijk onstuitbare neiging tot drastische sloop is minder geworden, (het streven naar) hergebruik lijkt intussen de norm te zijn geworden. In het door AEN geïnitieerde tweede *Jaar van de Boerderij 2013*, werd dat nog eens bekrachtigd.

Een opvallende ontwikkeling die zich vooral in de laatste jaren aftekent is, dat de aandacht voor *alleen het object* – behoud van de boerderij, het gebouw – zich aan het verbreden is tot de aandacht voor *het gebied* – boerderij en erf als onderdeel van het landschap. Nóg een stap verder is dat ook *de omgeving* – de boerderij als onderdeel van de lokale en regionale samenleving – een belangrijk aspect vormt voor succesvolle herbestemming.

Met andere woorden: het werkterrein van de boerderijstichtingen in Nederland verbreedt zich.

Agrarisch erfgoed is bepalend voor de instandhouding van een fraai en kenmerkend landelijk gebied. Een gebied waar het prettig is, én economisch haalbaar (!), om te werken en te wonen, om producten te telen en dieren te houden, om te recreëren en tot rust te komen.

Programma

Op het ErfgoedEvent 2017 laten de boerderijstichtingen meerdere kanten van hun werk zien. De Stichting de Brabantse Boerderij organiseert *een excursie* naar een paar prachtige historische boerderijen en laat daarmee zien hoe het behoud in de praktijk tot resultaten leidt. Die excursie start en eindigt bij de Brabantshallen.

Ook zijn er op het ErfgoedEvent deskundigen aanwezig die aan *eigenaren informatie kunnen geven* over hoe je herbestemmingsprojecten kunt aanpakken. Er is veel kennis beschikbaar over het volgen van de juiste procedures, over bouwkundige oplossingen en over financiering. Er zijn voorbeelden te zien van *best practice*.

Om inzicht te krijgen in de omvang en het karakter van de problematiek, doet AEN in opdracht van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed inventariserend onderzoek naar de staat van boerderijen. Op het ErfgoedEvent wordt een *presentatie* gegeven over dat project. Het project heet *Boerderij Inventarisatie en Monitoring*, kortweg: BIM. Het heeft als doel om alle boerderijen in Nederland in kaart te brengen ("te tellen") en vast te leggen in een digitale database. Dat vastleggen in de database wordt gedaan door bestaande dataverzamelingen (onder meer afkomstig uit de BAG) met elkaar te vergelijken en te integreren. Doel van de inventarisatie is om de dialoog te kunnen voeren met andere partijen die zich richten op erfgoed, op platteland, op natuur en op recreatie.

Doelgroepen

AEN en de in Nederland actief zijnde boerderijstichtingen, richten zich in de eerste plaats op eigenaren van boerderijen: agrarische en andere ondernemers, particuliere bewoners, landgoedbeheerders, etc.. Daarnaast op de gemeenten, de provincies en het Rijk, op professionals zoals erfgoed specialisten, architecten, cultuurhistorici, makelaars en bouwers. Ook het grote, geïnteresseerde publiek ontmoet in het programma van de boerderijstichtingen veel boeiende thema's.

AEN heeft het voornemen in *de komende drie jaar* met een uitgebreid programma aandacht te vragen voor de historische boerderijen. Zij doet dat in nauwe samenwerking met onder meer de provinciale en regionale boerderijstichtingen en de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed. Het doel is om de betekenis van de onmisbare rol van *historische boerderijen in een veranderend landschap* te benadrukken.

Agrarisch Erfgoed Nederland en De Brabantse Boerderij op het ErfgoedEvent 2017

Stand nr 114 in het netwerkdistrict

Woensdag 5 april

Presentatie van het project *Boerderij Inventarisatie en Monitoring (BIM)*

BIM inventariseert alle boerderijen in Nederland. Deze presentatie laat zien hoe dat in z'n werk gaat en wat het oplevert.

Vrijdag 7 april

Excursie per antieke bus naar monumentale boerderijen

12.00 uur vertrek vanaf de beurs

15.15 uur terug op de beurs

De excursie wordt georganiseerd en zeer deskundig begeleid door de mensen van de Stichting de Brabantse Boerderij. Rondleiding met broodjeslunch. Deelname €25,- pp., inclusief vervoer en lunch; maximaal 25 personen.

**SdBB brabants
se boerderijen, bijge
ebouwen, erf en cul
tuurlandschap.**

**) Ewoud van Arkel is lid van het dagelijks bestuur van de stichting Agrarisch Erfgoed Nederland*